

Pomlad.

Václav Kosmák — Jožef Gruden.

Rožica se gnjeva :
Listov nimam, reva.
„Čaki, čaki, cvetka ti,
da posveti solnčni sij!
Gromi zabučé,
jablane zbrsté,
list bo zelenél
cvet lepo dehtél.“

Bila je dolga, dolga zima, da nikdar tega! Videti je bilo, da je zemlja do srca odrevenela in zmrznila, da se več ne zbudi, več ne zasmee v radostnem zelenju, nikdar več ne pogleda z milimi očmi modrih vijolic, da jo je pregosta bela odeja zadušila za vselej. Podobna je bila jajcu, zaprtemu v trdo, belo, mrzlo lupino. Tako jajce je videti popolnoma mrtvo; toda koklja zbudi s svojo toploto v njem dremajoče življenje, kadar razprostre nanje svoje perje.

Taka koklja je tudi solnce. Pokrilo je s svojimi toplimi žarki ledeno skorjo zemlji in glej — dremajoče življenje se vzbuja, zemlja se vnovič nasmiha v radostnem zelenju, vijolice duhté, tisočero cvetjé odpira zaspana očesca, škrijanci prepevajo pomladne pesmi, ljudje odpirajo okna v svojih zatohlih stanicah, otroci vriskajo veselja in rajajo na toplem solnčecu, kmetič hiti vesel na polje, a konji se penijo in rezgetajo radosti, da so naposled vendar prišli iz hleva. Vse proslavlja veselo vstajenje.

In ko vse tako hiti vun, kako bi jaz mogel ostati doma? Ne vem, kako je pri srcu drugim ljudem, kadar hodijo skozi vzbujeno prirodo; ali meni je bilo, kakor da bi se bil ž njo tudi sam pomladil, kakor da je padla z mene vsa bolehavost in vsa skrb. Šel sem zadovoljen pa motril okrog sebe rastočo krasoto.

„Bože mili, kako dober in mogočen si ti!“ sem zavriskal že tolikokrat s škrijancem; a duša mi je zletela še više kakor ta mili pevec, ki se pod sinjim nebom malodane izgublja. „Moj Bog, koliko lepote nam razsipaš vsako pomlad po zemlji!“ Spel sem naprej, in sicer naravnost v gozd. Gozd mi je na zemlji raj, in to še posebno spomladi! Potoki skačejo in se vzi-gravajo kakor otroci, pa kličejo drugdrugemu: „Alo, le brž, le brž! Led in mraz sta odšla, podvizajmo se na zeleno loko! Tam pase deca gosi, pa se bo oboje rado igralo z nami.“ Cvetke, dremajoče okoli, zbudi ta klic. Potočnice, zlatice, vijolice naglo razgrinjajo zastor pri svojih posteljicah, zvedavo dvigajo glavice, pogledujejo veselo k velikanskemu jasnemu solncu, pa se povprašujejo, kakor bi ne hotele verjeti te srečne novice: „Je res že pomlad? Je res solnce že tako toplo?“

„Juhu! Juhu!“ vriska kukavica z drevesa nad njimi. Bože mili, kakšna radost, kakšno podviganje v tem gozdu!

Nobena cvetka noče biti zadnja. Vstajajo, in se tako hite oblačiti, da jih je, preden se nadejaš, po gozdu vse polno: rumenih, belih, modrih, vijoličastih, rdečih in Bog ve kakšnih še, da jih niti najstarejši in najbolj

iznajdeni starec vseh ne pozna — toliko jih je! Samo eden jih pozna — Oče nebeški, ki jih je ogrnil v tako krasna krila nedolžnih duš.

I no, cvetke so oblečene v halje nedolžnih duš. Kaj ne verjamate? Potrpite malo, prepričam vas kmalu.

Ko sem ondan zašel v krasen gozd, mi je bilo nekako tako kakor onemu samostanskemu bratu, ki je poslušal rajsko ptico tristo let, pa se mu je zdelo to le malo časa. Zagledal sem se v vso to čarobno lepoto, duša se mi je potopila v to morje spevov in lepih zvokov, da niti zapazil nisem, kako je solnce zahajalo in je prihajal mrak, dokler me ni zdramil večerni hlad iz tega srečnega pozabljenja. Pogledal sem kvišku v nebo. Tam je plaval prijatelj vseh otožnih duš — mesec. Bil je sicer le kakor zlat srp, a zrl je name tako vljudno in mi je šepetal v srce:

„Dober večer, stari prijatelj! Kako ti je kaj vseh letošnja pomlad?“

„Prav po volji mi je. Ti pa pomlad sta zmeraj krasnejša!“ sem se dvorljivo priklonil gospodu mesecu. „Pozdravljen mi bodi! — Ako privoliš, se dalje pomudim v tvoji družbi.“

Zapel sem si suknjo, ogrnil se v pled, pa sedel na parobek.

Čaroben somrak se je zlival nad celim gozdom kakor pozoren pajčolan gozdne vile, ki odkriva človeku vse v novem, čarobnem svitu. In ta pajčolan mi je polagoma legal na oči in na dušo.

O, te slasti ne popiše nobeno pero! Vse okrog mene je oživel in mi govorilo v znani, mili, nezaslišani govorici. V jelšah nad razcvelim glogom so slavili slavci prvo pomladno slavnost. Ali vam je bilo vse veselo! Pili so iz glogovih čaš in prepevali, da se je razlegalo po gozdu. Kadar pa so dopeli, je rekel mlad slavec slavcu-starčku: „Dedek, kaj nismo mi najsrečnejši vseh ptičev?“

„Seveda smo!“ mu je pritegnil dedek.

„Samo nečesa nam nedostaje,“ mu je segla v besedo sničava sestra mla-dega slavca, „namreč tako krasnega krila nam nedostaje, kakršno diči cvetice.“

„Ne bodi no taka!“ jo je posvaril stric. „Vsega vendar ne moremo imeti. Mi imamo glas angelov, cvetice pa krilo nedolžnih duš.“

„Kako to?“ so radovedno povpraševale slavlulje. „Dedek, povejte nam vendar kaj o tem. Tega še nismo slišale nikdar.“

„Kaj menite, da že vse veste?“ je ošabno pripomnil stari slavec, poskočil na višjo vejo ter začel unisono novo pesem, ki se v naši govorici glasi takole: „V nebesih pri Bogu, našem Očetu, prebivajo angeli in pa nedolžne duše. — Obleka jim leskeče v barvah kakor v gozdu to krasno cvetje. — Pred davnimi davnimi veki pa se je uprlo mnogo nebeških duhov zoper Boga. Razsrdil se je pa Bog, jim vzel nebeško krilo, pa jih je pahnil v slepo temo. Ali čemu zdaj ta krasna krila? Brez koristi so ležala tam v bogatih nebesih. Poslal jih je Gospod Bog na revno zemljo, pa jih dal ponosnim velikim cveticam. Zdaj pa so plakale male, skromne cvetke, da morajo še nadalje ostati zelene. Oče nebeški je pa dober; bilo mu je žal borih cvetk. Pa jim je dejal takole: „Ne plakajte, cvetke! Naredim ljudi in njih telesom vdihnem nedolžne duše iz nebes, krilo duš pa bodi vam v

odev.“ In odsihmal puščajo duše, ko se selijo v mlado človeško telo, svoje rajsko krilo v nebesih, a kjer ga puščajo, tam vzklije mila ponižna cvetka. In tem cvetkam je človek vedno tako naklonjen, ker je bila njegova duša oblečena v tako barvo v bogatih nebesih. Kadar pa zapušča duša telo, uvene cvetka, duša pa sprejme zopet svoje krilo v nebesih, — ako je čista. Katera se je pa omadeževala z grehom, je pahnjena naga v večno zimo.“

Slavec je dopel. Ostali ptiči pa so molčali in premišljali, pa tudi jaz sem premišljal to pravljico.

Kukavičina zgodba.

Naša vasica stoji na vznožju gričev, prav na robu velikega gozda, o katerem niti naš oče ne vedo, kje se končuje. Vse hiše naše vasi stoje na ravnem, a vrtovi za hišami, ki leže proti gozdu, se polagoma dvigujejo in prehajajo v zarastel gozd. Tako so pri nas na enem koncu vrtovi bolj alimani obdelani, v drugem koncu pa so porastli z gozdnim drevjem.

V gozd nad našo vas prihaja mnogo ptičev, večjih in manjših. Najtežje sem pričakoval spomladi kukavic. Te so me najbolj razveselile in zanimale. Mnogo so nam pravili o njih gospod učitelj v šoli. S čim se žive in kako daleč daleč odlete od nas tja v južne kraje.

V našem gozdu pa se je naselilo vsako pomlad mnogo kukavic. Veselo kukanje se je glasilo neprenehoma dol v vas.

Pravijo, da ima vsaka kukavica odmerjeno okrožje, v katerem sme pobirati škodljivi mrčes. Same so si postavile take meje. In prav je to! Naselilo bi se morda na en grič preveč kukavic in primanjkovalo bi jim živeža. Prihaja pa tudi ena in ista kukavica vsako leto v isto okrožje. Da je temu res tako, prepričal sem se po večletnem opazovanju.

V gosto vejevje visokih smrek, ravno nad našim vrtom, je dohajala več let jako pridna kukavica. Obrala je vse lazeče kosmate škodljivce. Pa tudi popevala je od zornega jutra do tihega mraka svoj kuku. A njeno petje ni bilo tako čisto kot drugih njenih tovarišic. Za vsakim kuku je malo zagrgrala, in to me je posebno zanimalo. Če sem le mogel, sem stopil pod vitke smreke, na katerih je popevala, in poslušal njeno grgranje. Tiho sem stal pod gostimi vejami, da me ni opazila, sicer bi bila trepnila s perutnicami in sela na drug vrh. Najljubše mi je bilo, če je čepela na visokem hrastu, ki je molel svoje dolge, malo zelene veje visoko iz smrekovih vrhov. Tam sem jo lahko opazoval, kako se je pripogibala z glavo, kadar je zapela. Nisem bil malo žalosten, kadar mi je zletela od tam izpred nosa, ker sem jo sam splašil, stopivši na suho dračje, da je poknilo.

Neko pomlad so dohajale kukavice jako pozno. Naposled so se vendar jele oglašati, a le ob jutrih. To so bile one, ki so bile namenjene še dalje in so prenočevale v našem gozdu. Preden so odletele, so zakukale, a čez dan je bilo zopet vse tiho.